

Un informe mèdic per a l'escola?

La setmana passada la consellera d'Ensenyament va anunciar que la matriculació dels alumnes de P-3 a les escoles situades en entorns socioeconòmics complexos, també anomenats *centres d'alta complexitat*, haurà d'anar acompanyada d'un informe mèdic dels infants. Segons la consellera, l'objectiu d'aquesta mesura és lluitar contra la desigualtat escolar perquè la informació mèdica permet la prevenció dels trastorns d'aprenentatge. Com era d'esperar, l'anunci va despertar immediatament les crítiques de la Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes (Fapac). Des de la Fapac es considera que la polèmica mesura és discriminatòria, injustificada i estigmatitzadora. Com a resposta a aquestes crítiques, Irene Rigau va defensar que la decisió d'introduir-la a les escoles dels entorns més desfavorits es basa en dos criteris: és on es detecten més trastorns d'aprenentatge i és on existeix més risc de cronificar la desigualtat. Si s'accepta la certesa d'aquests arguments, cal superar el nivell de la constatació per buscar les causes originals del problema sempre que l'objectiu final sigui intervenir per eradicar les desigualtats. Per què a les escoles situades en entorns socioeconòmics complexos hi ha més alumnat amb trastorns d'aprenentatge i més risc de cronificar la desigualtat? Les desigualtats socials en salut i la segregació escolar apunten algunes respostes.

Les dificultats socioeconòmiques són una de les principals causes de les dificultats en l'aprenentatge

D'una banda, pel que fa a la presència de trastorns d'aprenentatge, cal recordar que la salut és una qüestió mèdica, però, sobretot, que la salut és una qüestió social. Com explica Carme Borrell, al marge dels condicionants biològics o psicològics, la salut de les persones es veu afectada per factors polítics, econòmics, ecològics, socials, demogràfics i històrics. Les desigualtats socials en salut responen a diferències injustes i evitables. Aquestes diferències depenen de les condicions materials d'existència dels grups de població, és a dir, de la classe social, el gènere, l'edat i el territori. Les dades empíriques mostren que les persones amb menys recursos tenen més mala salut i més mortalitat. Des d'aquesta perspectiva, s'entén que els trastorns d'aprenentatge formin part

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

d'aquest conjunt de diferències injustes i evitables fruit de la desigualtat social i no de l'innatisme biològic. És a dir, les dificultats socioeconòmiques són una de les principals causes de les dificultats en l'aprenentatge. Així doncs, el més efectiu per a la lluita contra el fracàs escolar a llarg termini seria la lluita contra les desigualtats socials de partida. Sol·licitar informació mèdica no permet actuar sobre la causa del problema perquè només es fixa en la seva conseqüència amb el risc afegit de naturalitzar la diferència.

D'altra banda, pel que fa al risc de cronificar les desigualtats en els centres d'alta complexitat, cal recordar els problemes associats a la segregació escolar entesa com la separació d'escoles segons origen i nivell socioeconòmic de l'alumnat.

El darrer informe de la Fundació Jaume Bofill, *Equitat i resultats educatius a Catalunya. Una mirada a partir del PISA 2012*, dirigit per Xavier Bonal, evidencia el pes que l'escola té en els resultats de l'alumnat. A partir de l'anàlisi estadística de les dades, els autors conclouen que "assistir a un centre amb elevada concentració d'alumnat desfavorit penalitza amb una davallada de més de 30 punts a la prova de matemàtiques (equivalent a mig any d'escolaritat)". Des d'aquesta perspectiva, s'entén que el risc de reproduir les desigualtats en els centres on hi ha més concentració d'alumnat amb dificultats socioeconòmiques també és injust i evitable. Davant d'aquesta realitat, el més efectiu seria lluitar contra la segregació escolar i, en cas cas, estigmatitzar les escoles on hi ha més alumnat desfavorit. Contràriament, la nova mesura de la conselleria, en cas que s'apliqués, reforçaria les dinàmiques de segregació escolar, que a Catalunya tendeixen a créixer. Quin atractiu pot tenir per a una família benestant anar a una escola d'alta complexitat que a més és fàcil d'identificar perquè sol·licitarà l'informe mèdic de l'infant? ¿No existeixen prou prejudicis sobre aquestes escoles perquè n'hi afegim de nous?

L'informe mèdic és un estigma per a l'alumne, una etiqueta negativa per a l'escola i un nefast reclam per a les famílies de nova matriculació. La mesura no és una bona idea perquè obvia la dimensió social de les desigualtats en salut i reforça la segregació escolar. Si l'objectiu és lluitar contra la desigualtat escolar el que és prioritari són més recursos i no més informació. I, per descomptat, apostar per una escola pública de qualitat que treballi per garantir l'equitat educativa trencant amb les dinàmiques guetitzadores del territori.

LAMARTARILE